

Žygimantas Mauricas. Neapibrėžtumo pasaulyje turime pakankamai,
nekurkime jo patys

Per pastarąjį penkmetį ir net dešimtmetį Lietuva išgyveno spurtą. Jei prieš penkerius metus Lietuvos ekonomika buvo apie 20 proc. mažesnė nei Latvijos ir Estijos kartu sudėjus, dabar šis skirtumas tėra 2 proc. (skaičiuojant eurais) - tai šuolis nuo 50 mlrd. iki 80 mlrd. eurų BVP.

Šalies ekonomikos inercija didžiulė, todėl pakankamai realūs ir planai, kad 2030 metais šis skaičius galėtų siekti 100 mlrd. eurų. Ne be priežasties estai į mus žvelgia su lengvu pavydu ir nerimu, o latviai džiaugiasi Lietuvos verslininkų investicijomis. Esame lyderiai Baltijos šalių regione, o pagal augimą bei dinamiką - vieni iš lyderių ir visoje Europos Sąjungoje.

Bet visuomenei pristatytuose mokesčių reformos siūlymuose numatoma didinti gyventojų pajamų mokesčio (GPM) tarifą aukštesnes (nuo 3 iki 5 VDU per mėnesį) pajamas uždirbantiems darbuotojams - nuo 20 proc. iki 25 proc. Tokiu būdu mokesčių našta šiems darbuotojams išaugtų nuo 41,27 proc. iki 46,27 proc. (25 proc. GPM, 19,5 proc. darbuotojo Sodros įmoka ir 1,77 proc. darbdavio Sodros įmoka).

Mokesčiai neturi vieningo poveikio, o jų didinimas dirbantiems - ne itin džiugi žinia Lietuvos ekonomikai. Darbo jėgos ir kapitalo mokesčiai labiau stabdo šalies ekonomikos progresą, lyginant su ekonomikos augimui draugiškesniems turto (NT), vartojimo (PVM), ekologiniais (taršos) ar „nuodėmių“ mokesčiais (akcizais alkoholiui, tabakui, degalams ar „limonado“ mokestis).

Be to, tai padidins mokesčių našta aukštos pridėtinės vertės paslaugų ir pramonės sektoriuose dirbantiems darbuotojams, dėl kurių pasaulyje vyksta arši konkurencinė kova (išpopuliarėjęs nuotolinis darbas dar labiau padidino konkurenciją dėl talentų).

Mokesčių naštos dirbantiems didinimas taip pat būtų yrimasis prieš srovę, nes dauguma EBPO šalių pastaruju metu mokesčių našta darbuotojams mažina, o ne didina, siekdamos išlaikyti ir pritraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojus. Pavyzdžiui, mokesčių našta EBPO šalyse nuo 2000 iki 2023 metų sumažėjo nuo 36,2 proc. iki 34,8 proc. (uždirbantiems VDU) ir nuo 40,3 proc. iki 39,1 proc. (uždirbantiems 167 proc. VDU). Skandinavijos šalys pastaraisiais metais taip pat mažino mokesčių našta dirbantiems.

Iki 2020-aisiais prasidėjusios pandemijos situacija buvo pakankamai rami ir stabili - augome, vijomės Vakarų Europos valstybes. Tačiau šiuo metu grėsmių yra pakankamai daug: tebesitęsianti Rusijos karinė invazija Ukrainoje, didesnis poreikis skirti lėšų krašto apsaugos finansavimui bei auganti Kinijos konkurencija aukštųjų technologijų sektoriuose.

Žygimantas Mauricas. Neapibrėžtumo pasaulyje turime pakankamai, nekurkime jo patys

Be to, gresia ir prekybos karų pavojus – JAV prezidentas Donaldas Trumpas dalina tarifus valstybėms, kurios turi didžiausią prekybos perteklių su JAV. Jei tai išsivystys į tikrą pasaulinį prekybos karą, Europos Sąjunga santykinai gali nukentėti labiau nei Kinija ir JAV, kadangi nuo pasaulinės prekybos ji yra labiau priklausoma. Atitinkamai mes, kaip mažas laivelis dideliame pasauliniame ekonomikos vandenyne, neišvengiamai tas bangas pajusime.

Neapibrėžtumo išorėje šiandien turime daug, todėl kalbant apie vidaus politiką, verčiau jo nesusikurti patiems. Šiuo atveju geriau ne statyti kuo didesnes sienas, o kelti bures, bandyti ieškoti galimybių net ir stagnuojančioje ES rinkoje.

Žvelgiant į bendrą pristatytų mokestinių pokyčių paveikslą, trūksta aiškesnės ilgalaikės vizijos. Nėra aišku, ar mokesčių reforma siekiama padidinti finansavimą krašto apsaugai, ar tiesiog padidinti persikirstymą per biudžetą. Taip pat nėra aišku, ar vis dar norima išlaikyti Lietuvos mokesčių sistemos konkurencingumą, kuris padėjo ir tebepadeda pritraukti tiek užsienio investicijas, tiek ir auginti savo vietinio kapitalo įmones, kurios sėkmingai užkariauja pasaulines rinkas. Ar siekiame tiesiog didinti ekonomikos augimui nedraugiškus mokesčius, rizikuodami, kad galime užstrigti vidutinių pajamų spąstuose.

